

Z tygodnia.

Hr. Czernin za rozbrojeniem.

(B. kor.) Podczas bankietu, który węgierski prezydent ministrów wydał na cześć bawiącego u niego w odwiedzinach ministra spraw zagranicznych, hr. Czernin wygłosił znamienną mowę, w której między innymi powiedział:

„Wojna nie tylko stworzyła nowe fakty i stosunki, lecz doprowadziła także do nowych rozpoznań, które wstrząsnęły podstawami dotychczasowej polityki europejskiej. Wśród wielu innych też politycznych upadła przedewszystkiem także ta, która utrzymywała, że Austro-Węgry są państwem umiarkowanym. Dogmat o bliskim rozkładzie monarchii utrudniał nasze stanowisko w Europie i z niego to płynęło niezrozumienie naszych potrzeb żywotnych. Skoro w tej wojnie okazaliśmy się państwem zdrowym i co najmniej równorzędnym, to wynika stąd dla nas to, że możemy teraz liczyć na zupełne zrozumienie naszych konieczności życiowych przez Europę i że runęły nadzieje, że można nas pokonać zbrojną przemocą. Aż do chwili, w której złożyliśmy na to dowód, nie mogliśmy się zrzec ochrony zbrojeń i narażać się na nieprzychylnie traktowanie naszych kwestyi żywotnych przez areopag, pozostający pod wpływem legendy o naszym jakoby upadku. Z chwilą jednak, gdy taki dowód złożyliśmy, możemy równocześnie z naszymi przeciwnikami złożyć broń i nasze ewentualne spory uporządkować przez sąd rozjemczy i pokojowo.

To nowe przeświadczenie, które sobie utorowało drogę w świecie, daje nam możność potemu, że nie tylko myśl rozbrojenia i sądów rozjemczych przyjmujemy, lecz także, jak panowie o tem wicie, już od pewnego czasu ze wszystkich sił staramy się o jej urzeczywistnienie. Niema wątpliwości, że Europa po tej wojnie musi stanąć na nowej międzynarodowej podstawie, któraby dawała rękojmię trwałości. Ta podstawa prawna, moim zdaniem, musi być czworaka:

Po pierwsze: musi dawać bezpieczeństwo, że nie będzie już żadnej wojny dla rewanżu i to z żadnej strony. To jedno chcemy osiągnąć, co byśmy naszym wnukom zostawili w spuściznę, żeby im zostały oszczędzone okropności podobnie straszne i epoki, jak ta, którą teraz przeżywamy. Tego nie dokáže żadne przesunięcie potęgi między wojującymi państwami. Jedyną drogą do tego celu jest ta, którą wymieniliśmy, to jest droga międzynarodowego rozbrojenia się świata i uznania interwencji sądów rozjemczych. Jest zbyt cennym dodawać, że ten środek rozbrojenia nigdy nie może być wymierzony przeciw jednemu państwu lub jednej grupie mocarstw, oraz, że oczywiście musi ono obejmować w równej mierze ląd, wodę i powietrze.

Ale także wojna, jako środek polityczny, musi być zwalczana. Na podstawie międzynarodowej, pod kontrolą międzynarodową musi się odbyć ogólne, równomierne i stopniowe rozbrowienie wszystkich państw świata, a siła zbrojna ma się ograniczyć do tego, co jest nieodzownie konieczne. Wiem doskonale, że tego celu bardzo trudno dopiąć, i że droga, która do niego prowadzi, jest pełna uciążliwości, długa i ciernista. Mimo to jestem głęboko przekonany, że trzeba nią pójść i że się nią pójdzie, bez względu na to, czy niektórzy uważają to za pożądaną, czy nie.

Jest wielkim błędem sądzić, że po tej wojnie świat znów zacznie tam, gdzie ustał w r. 1914. Katastrofy takie, jak ta wojna, nie mijają bez głębokich śladów, a najstraszniejszym nieszczęściem, któreby nas spotkało, byłoby, gdyby po zawarciu pokoju znów miało się zacząć zbrojenie na wyścigi, któreby się stało ruiną gospodarczą dla wszystkich państw.

Z tych trudności jest tylko jedno wyjście: międzynarodowe zupełne rozbrowienie się świata. Olbrzymie floty nie mają już celu, jeżeli państwa świata poręczają wolność mórz, wojska lądowe zaś musiałyby się zredukować do tej szczupłej miary, która jest niezbędna dla utrzymania wewnętrznego porządku. A jest to możliwe tylko na podstawie międzynarodowej, to jest pod międzynarodową kontrolą. Każde państwo będzie musiało oddać coś ze swej samodzielności, aby zabezpieczyć pokój światowy. Prawdopodobnie dzisiejsze pokolenie nie dożyje już końca tego wielkiego ruchu pacyfistycznego, gdyż może on się dopełnić tylko powoli, uważam jednak za swój obowiązek, żebyśmy stanęli na czele tego

ruchu i uczynili wszystko, co dla człowieka możliwe, aby przyspieszyć jego stanowcze przeformowanie. Przy zawieraniu pokoju musi się ustalić główne zasady tego ruchu.

Pierwszą zasadą tedy jest obowiązkowe międzynarodowe sądownictwo rozjemcze i powszechne rozbrowienie na lądzie, drugą zaś zasadą jest wolność pełnego morza i rozbrowienie na morzu. Mówię umyślnie „pełnego morza“, gdyż nie odnoszę tej myśli do cieśnin morskich i przyznaję chętnie, że dla łączących dróg morskich trzeba będzie pewnych osobnych przepisów i reguł. Skoro te dwa dopiero co przytoczone momenty są wyjaśnione i zapewnione, to odpada wszelki powód dla zabezpieczeń terytoryalnych. I to jest trzecia główna zasada międzynarodowej podstawy prawnej. Tę to myśl zawiera piękna i wzniosła nota, którą Jego Świątobliwość Ojciec święty wystosował do całego świata.

Nie prowadziliśmy tej wojny w celu zdobyci i nie zamierzamy żadnych pogwałceń. Jeżeli nasi nieprzyjaciele dzisiejsi zgodzą się na międzynarodowe rozbrowienie i jeżeli ono stanie się faktem, wtedy nie potrzebujemy żadnych zabezpieczeń terytoryalnych, wtedy możemy się zrzec powiększenia monarchii austro-węgierskiej, oczywiście pod warunkiem, że także nieprzyjacieli opróżni zupełnie nasze własne terytorium.

Czwartą zasadą główną, której należy się trzymać, aby po tych czasach zła poręczyć swobodny, pokojowy rozwój świata, jest zasada wolnej gospodarczej działalności dla wszystkich i bezwarunkowe uniknięcie przyszłej wojny gospodarczej. Wojnę gospodarczą należy bezwarunkowo wykluczyć z każdej kombinacji co do przyszłości. Zanim zawrzemy pokój, musimy mieć pozytywną pewność, że nasi dzisiejsi przeciwnicy zrzekli się tej myśli.

To są, moi panowie, główne zasady nowego porządku świata, które mam na myśli, a wszystkie one opierają się na ogólnym rozbrowieniu. Wszak także Niemcy w swojej odpowiedzi na notę Papieża z jak największym naciskiem opowiedziały się za ideą powszechnego rozbrowienia, a także i nasi dzisiejsi przeciwnicy przynajmniej po części już przyswoili sobie te zasady.

Wystąpienie Ligi Kobiet z N. K. N.

Wiceprezes N. K. N. otrzymał od Naczelnego zarządu Ligi Kobiet N. K. N. w Krakowie następującą list:

„Jaśnie Wielmożny Panie Prezesie! Spełniając włożony na mnie obowiązek, donoszę Jaśnie Wielmożnemu Panu, że na pełnym posiedzeniu Naczelnego zarządu Ligi Kobiet N. K. N., odbytem w dniach 29 i 30. września b. r., zapadła jednogłośnie następująca uchwała:

Naczelny zarząd Ligi Kobiet, zrzeszenia Polek, pracujących od początku wojny bezpartyjnie dla niepodległego państwa polskiego, uchwała ze względu na zasadniczych, ogólnym położeniem narodowym wskazanych, na plenarnym swym posiedzeniu w dniu 29. września 1917 roku wystąpienie Ligi Kobiet z Naczelnego Komitetu Narodowego. — Zgodnie z uchwałą powyższą, wycofuje Liga Kobiet dwie swoje delegatki, pp. Jadwigę Tomicką i Zofię Moraczewską ze składu Naczelnego Komitetu Narodowego i rozpoczyna likwidację spraw, z dotyczącą przynależnością do N. K. N. związanych.

Łączę wyrazy wysokiego poważania. Za N. K. N. Naczelny zarząd Ligi Kobiet. Kraków. Zofia Moraczewska, przewodnicząca.

Rosyjski minister spraw zagranicznych o Polsce i Litwie.

„Stockholms Dagblad“ zamieszcza wywiad ze znanym w Sztokholmie agentem legacji francuskiej, Alzarczykiem, drem André Waltz. Dr. Waltz przybył przed paroma dniami z Petersburga. O swej rozmowie z ministrem spraw zagranicznych, Tereszczenką, oświadczył, co następuje:

„Tereszczenko szczególnie długo mówił o przyszłości Polski i upoważnił mnie do powtórzenia, że rząd rosyjski jest zwolennikiem zupełnej niepodległości i suwerenności Polski. Minister twierdził dalej, że urzeczywistnienie ekonomicznej niepodległości Polski da się uzyskać przez dostęp do morza. Dostęp ten jednak nie może być na terytorium Litwy, która musi pozostać w ramach republiki rosyjskiej. Litwa — oświadczył Tereszczenko — podobnie jak i inne prowincje rosyjskiego państwa, zamieszkałe przez obce narodowości, otrzyma najdalej idącą autonomię, szczególnie w kwestjach

języka, religii, oświaty i administracji. Otrzyma ona także szerokie prawa ustawodawcze dla Sejmu w kwestjach lokalnych. Atoli musi bezwzględnie pozostać Duma centralna dla całego państwa.

W dalszej rozmowie Tereszczenko dotknął także Finlandyi, która, jego zdaniem, powinna otrzymać specjalny system rządzenia.

Do tych wywodów dołącza redaktor dr. Söderberg następujący komentarz:

„Oświadczenie Tereszczenki w sprawie przyszłości Polski idzie krok dalej od zapatrywań Milukowa, jako ministra spraw zagranicznych, który myślał jeszcze o unii Polski z Rosją, przynajmniej zaś o konwencji wojskowej. Tereszczenko dalej odmawia Polsce prawa do portu litewskiego (Połagi), czyli skierowuje Polaków w stronę wybrzeża pruskiego. Aby jednak to uzyskać, trzeba dążyć do pogromu Niemiec. Tereszczenko zaakcentował silnie, że Litwa spodziewać się może tylko lokalnej autonomii w ramach państwa rosyjskiego. Obietnica ta nie zadowolni Litwinów, których dążności wolnościowe idą — jak wiadomo — o wiele dalej.“

Album Legionów Polskich.

Nakładem „Nowości Ilustrowanych“ wyszedł już z druku I. zeszyt

Albumu Legionów Polskich

przedstawiający w licznych fotografiach historię tworzenia armii polskiej.

Album Legionów Polskich

jest do nabycia w Administracji „Nowości Ilustrowanych“ i w księgarniach po cenie 2 korony za egzemplarz. Na przesyłkę pocztową należy dołączyć 50 halercz

LAK POKOST FARBY OLEJNE SZELAK

kupuje Fabryka farb Perchtoldsdorf b./Wien

Wojenny zegarek z branzoletką

dokładnie zregulowany i obciążony

niklowy lub stalowy K 25—, 30—, 35—, z radiową tarczą świetlną K 30—, 35—, 40—. Zegarek remontoir z perłową masą K 30—, 35—. Srebrny zegarek z branzoletką kor. 50—, 60—. 14-sto karatowy złoty zegarek z branzoletką K 130—, 160—. Na każdy zegarek 3-letnia pisemna gwarancja. Wysyłka za zaliczką. Zamiana dozwolona lub zwrot pieniędzy.

Izba fabryka zegarków Hanns Konrad c. i k. nadw. dost. w Brux Nr 1570 (Czechy) Główny katalog darmo i opłatnie

Kształtny, piękny biust

osiągnąć można pożądaną skutek przez użycie wielokrotnie wypróbowanego aparatu **Hyperin**, z patento-

wanym masażem. Najnowszy, przez lekarzy polecany wynalazek zmodernizowanej wiedzy. **Widoczny skutek już po 14 dniach, dalsze używanie niezbędne.** Ten do zewnętrznego użytku aparat poleca się gorąco paniom każdego wieku. O nieszkodliwości i skuteczności pisali wiele doświadczonych pisarki. Skutek nadzwyczajny. Używać może dwie osoby. Za nieodpowiednie zwrot pieniędzy. Cena z dodatkami i podaniem sposobu użycia kor. 7-90, z przesyłką pocztową 70 hal. drożej. Dyskretna wysyłka bez podania zawartości przez

Hygienicz: dom wysyłkowy **J. KUKLA**, Praga, Perlasse 23.

Cud! Ręczne szydło tylko K 3 90.

Nasze cudowne szydło ręczne daje ścieg jak prawdziwa maszyna do szycia. Największy wynalazek! Każdy sam może naprawiać cerować, zeszywać wszelkiego rodzaju dywany, skóry, płachty do wozów, namioty, płaszcze gumowe do rowerów, worki, płótna i t. p. Dobrodzieństwo dla rzemieślników, gospodarzy i żołnierzy. Mocna konstrukcja, łatwa robota **Gwarancja za trwałość.** Liczne listy dziękczynne Szydło z 4 ro mailami igłami, niemi i sposobem użycia kosztuje **K 3-90. 3 sztuki K 11. 5 sztuk K 18.** Wysyłka za zaliczką. (Do pola i - rólstwa Polskiego za poprzedniemi nadesłaniem pieniędzy).

M. SWOBODA, Wien III/2 Hiessgasse 13-31.